

El paisatge emocional de Miró

El 1911 els pares de Joan Miró compren una masia a Mont-roig del Camp, al sud de la província de Tarragona. Aquest mateix any el jove Miró, obligat a treballar com a comptable a Barcelona, cau en una depressió. Aquests dos fets, aparentment units per l'atzar, el marcaran profundament. Miró no només recupera la salut a Mas Miró, sinó que serà precisament allà on refermarà la seva vocació artística.

ELENA JUNCOSA VECCHIERINI
Directora de la Fundació Mas Miró

Impactat pel paisatge, pels passejos fins a la platja de la Pixerota i l'ermita de la Roca, en contacte amb el treball dels pagesos i la senzillesa de les coses quotidianes, Miró es recupera ràpidament a Mont-roig. A partir d'aquest moment, el seu vincle amb aquesta terra s'anirà incrementant i arribarà a ser tan profund que descobrirà una nova manera de veure el món. Mont-roig es convertirà en un referent geogràfic i emocional per a Miró. Al camp, aïllat de tot, Miró troba les millors condicions per pensar i per treballar.

La llarga trajectòria de Miró té a Mont-roig el seu punt de partida, una font d'inspiració inesgotable. Conèixer el paisatge de Mont-roig i la masia de Joan Miró ens permet acostar-nos al procés creatiu de Miró i entendre'l a través de la reconstrucció del seu pensament. En quin altre lloc si no podem entendre millor la materialització de la seva obra que a l'epicentre de tota la seva gènesi creativa? Mas Miró, la masia i el taller, però sobretot un paisatge, són origen i inspiració de tota la seva obra.

Mas Miró, entre el mar i la muntanya, és una imponent casa blanca que hom reconeix de seguida per ser el model de l'obra més emblemàtica de l'etapa figurativa de Joan Miró: "La masia", que actualment es conserva a la National Gallery of Art de Washington. Mas Miró té el privilegi d'haver estat casa i taller de Miró durant tota la seva trajectòria vital i artística. Testimoni d'una fidelitat excepcional de l'artista per la terra de Mont-roig, aquest espai icònic

és en realitat molt més que un espai on veure on vivia i treballava Joan Miró. Visitar Mas Miró és entendre com i per què Joan Miró va convertir-se en el geni universal que tots coneixem.

A Mas Miró pràcticament tot es conserva tal i com ho va deixar el pintor el 1976, el darrer any que va ser-hi: la masia, el taller, la capella, la bassa on es banyaven i que encara conserva el safareig per rentar-hi la roba, l'antic pou, el galliner i el corral, avui reconvertit en espai d'acollida per als visitants. L'atmosfera de Miró encara hi perdura. La casa manté tot el mobiliari original i el seu taller, l'espai més important, es conserva tal com el va deixar Miró l'última vegada que hi va treballar: setembre de 1976.

La cosmologia mironiana té l'epicentre a Mont-roig, i això es percep de manera especial a l'estudi de Mas Miró, un taller al camp construït a finals dels anys 40 i concebut pel mateix artista amb la voluntat expressa de poder-hi treballar l'escultura. L'espai encara conserva tots els estris de pintura que feia servir Miró i els elements que li servien d'inspiració. Damunt d'una cadira, la seva bata blau marí tacada de pintura. Penjant de les parets, retalls, fotografies i altres objectes inspiradors. Dos grafitis, esbossos d'escultures, trenquen el blanc de les parets. Una petita habitació serveix de magatzem a Miró, on acumula llibres, retalls de diari, pots de pintura i els seus estris. Dues grans botes de fusta encara conserven grans quantitats de guix preparat per ser

JOAN MIRÓ

El Mas Miró a Mont-roig del Camp.
Fotografia:
Fundació Mas Miró.

Pàgina anterior:
"Mont-roig, església i poble".
Ruta de Joan Miró a Mont-roig del Camp.
Fotografia:
Fundació Mas Miró.

utilitzat. A les prestatgeries d'obra, artesanía popular, objectes trobats, branques, pedres, carabasses...; objectes inspiradors que ens parlen del procés creatiu de Miró, de la seva comunió amb la naturalesa, amb la senzillesa de la vida rural i la seva cultura material, amb les troballes casuals, amb l'atzar. És important acostar-se a aquesta realitat de Miró, la seva realitat, per a entendre la suggestió que tots aquests elements exercien sobre l'artista.

Mont-roig és un espai energètic vital per a Miró, que conjugarà la força primigènia de la naturalesa, el treball dels pagesos i la senzillesa de les coses quotidianes per a construir un nou llenguatge. El paisatge de Mont-roig està latent en tota l'obra de Miró d'una manera o d'una altra. L'artista analitza minuciosament tots els elements tangibles de la realitat que l'envolta per a transcendir aquesta objectivitat física i captar el seu simbolisme.

Joan Miró va plasmar el paisatge de Mont-roig en moltes de les seves obres primerenques, obres que potser a priori poc reconeixem o identifiquem com a obres de Miró, però que són essencials per entendre l'evolució del seu llenguatge pictòric. Avui, la ruta anomenada "El paisatge emocional de Miró" recorre els diferents indrets, degudament senyalitzats i identificats, on el visitant pot observar de primera mà els paisatges convertits per Miró en obres d'art mundialment reconegudes.

Mas Miró és l'epicentre i l'escenari cabdal d'aquest recorregut, un recorregut que es fa amb el suport d'una audioguia digital que el visitant es pot emportar i que incorpora la informació de tots els punts visitables en un sol full. Es tanca el cercle amb la visita al nucli històric de Mont-roig, que el 1979 va ser escenari d'un emotiu i càlid homenatge del poble a l'artista. A pocs metres, a l'Església Vella, es podrà contemplar el tapís "El llangardaix de les plomes d'or", de Josep Royo, una obra de Miró que els seus hereus van regalar al poble de Mont-roig i que es pot visitar també a través d'aquesta ruta. Baixant des de la masia fins al mar arribarem a la platja on tantes vegades Miró, pel barranc de la Pixerota, anava a nedar.

Des d'aquí pintarà "Platja de Mont-roig" (1916), d'influència impressionista. En aquesta platja, sempre amb la seva genial mirada, Miró recull pedres, troncs i arrels que després transformarà en escultures.

D'aquesta mateixa època és "Mont-roig, el poble" (1916), una vista de la vila des de les Creus, on es contempla una majestuosa església nova. "Poble i església de Mont-roig" (1919) és una nova visió del poble, aquesta vegada des del primer pont. En aquest quadre Miró fa una síntesi del que fins ara havia estat la seva obra i un avançament de la nova etapa que vindrà. Aquesta etapa figurativa la clourà amb "La masia" (1921-1922), agafant com a model la façana del Mas Miró.

Seguint aquest recorregut, arribarem al bell paratge de la Roca, que va donar lloc a un quadre de clara influència cézanniana: "Mont-roig, Sant Ramon" (1916). Deia Miró que el secret de la seva obra era l'equilibri. La posició de l'ermita de Sant Ramon, les formes cúbiques del penyal roig i tot el conjunt, desafiant les lleis de l'equilibri, van captar l'atenció del jove Miró. Al final de la seva vida Miró encara seguia recordant l'impacte que suposava per a ell, de jove, la visió dels corbs sobrevolant l'oratori de Sant Ramon.

Joan Miró va clavar els seus peus a la terra de Mont-roig i va comparar les seves arrels amb les arrels dels arbres que hi contemplava. Per a ell, les arrels dels garrofers eren com els seus peus penetrant a la terra, i aquest contacte li proporcionava una força enorme. Miró admira el signe de vitalitat dels garrofers, ja que no perden fulles. La seva fidelitat a aquesta terra i a aquest arbre és tan gran que afirmarà: "Quan viatjo sempre porto a la maleta un sobre amb una garrofa de Mont-roig; per a mi és una cosa gairebé religiosa".

Joan Miró deia que el triangle format per Barcelona, Mont-roig i Mallorca havia configurat el seu art i la seva personalitat. A Barcelona, trobem la Fundació Joan Miró, centre de referència per estudiar i contemplar la seva obra, des dels inicis fins al final. A Mont-roig, la Fundació Mas Miró, les arrels, la

terra i la inspiració; el punt de partida i l'origen de la seva creació. I a Mallorca, la Fundació Miró Mallorca, lloc d'introspecció, refugi i creació. Però no podem obviar que altres llocs com París (anys vint), Nova York (anys quaranta) i el Japó (anys seixanta) formaran els seus paisatges. Però Mont-roig serà sempre el contrapunt, el lloc original al qual sempre torna, i per això diem que Mont-roig és el paisatge emocional de Miró. Discret i de silencis llegendaris, Miró sempre es mostrava contundent quan parlava

de Mont-roig, fins al punt d'afirmar: "Tota la meua obra és concebuda a Mont-roig".

La terra de Mont-roig, com a font d'inspiració, i Mas Miró, com a espai íntim i de treball, són paisatges essencials per poder reinterpretar el treball i l'obra de Joan Miró, i ara, amb la recuperació de Mas Miró i el seu paisatge emocional, poden ser visitats, reinterpretats i posats en valor sota una nova perspectiva. ■

